

KÖY ENSTİTÜLERİNİN 56. YILI

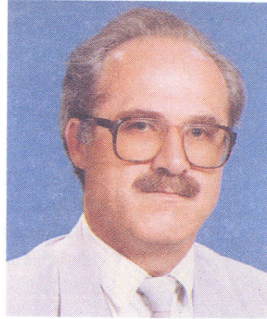
*MİLLETİN KAZANCI
MİLLETİN KESESİNE..*

Zeki SARIHAN*

Bu yılın 17 Nisan'ında ve izleyen günlerde, Köy Enstitülerinin 56. kuruluş yılı, eğitimciler, öğretmenler ve aydınlar tarafından, bir çok yerde düzenlenen toplantılarla kutlandı.

Köy Enstitüleri, 17 Nisan 1940'ta çıkarılan bir yasa ile, köyün ihtiyacı olan meslek erbabını yetiştirmek amacıyla kurulmuştu. Halkının yüzde sekseninin köylü olduğu, köyde üretimin geri teknikle yapıldığı, halkın bilgisiz bulunduğu bir ülkede, Köy Enstitülerini kuranların amacı, köyü kapitalizme açmaktı. O günkü kapitalizm ise, iç pazara hakim olan bir milli kapitalizmdi. Köylerde ilkokulu bitirmiş çocuklar bu okullarda beş yıl süreyle eğitilecek ve gene 20 yıl süreyle kalacakları köye yollanacaktı. Kendilerine tarla, tohumluk, çift hayvanı verilecek, okulun bir işliği bulunacaktı. Enstitülerin hedeflediği yeni insanın yetiştirilmesiyle köyde modern tarım yapılacak, üretim artacak kuşkusuz artan zenginliğin bir bölümü de kentlere akacaktı. Böylece milli burjuvazi güçlenecekti.

İktidardaki her sınıf, eğitimi kendi sınıfsal ihtiyaçlarına tabi kılar. Hiç bir eğitim kurumu ve uygulaması bunun dışında özerk bir yapıya sahip değildir. 1940'ta Türkiye'de halkın iktidarda olduğunu kim ileri sürebilir? Bu dönemin iktidarı, üstelik halktan giderek uzaklaşan bir milli burjuvaziyi temsil ediyordu. Ülkenin tek partisi olan CHP, bağımsızlık mücadelesinin mirasına konmuş, feodal üst

yapı kurumlarına ağır darbeler indirmiş fakat onun alt yapısına dokunamamıştı. Öte yandan, emperyalist sermayeye karşı kendi iç pazarını koruma çabası içindeydi. Sermaye birikimini ancak üretimi artırarak ve kendi halkını sömürerek sağlayabilirdi. Köylüler ağır vergiler altındaydı. İşte Köy Enstitüleri böyle bir siyasi yapı içinde köyü canlandıracaktı. Bu

bile, Köy Enstitülerinin daha önceki eğitim kurumlarına göre ileri bir rol oynamasına yetebilirdi. Çünkü, klasik okullardan farklı olarak Türkiye'nin en önemli gerçeklerinden biri olan köyü esas alıyordu ve Türkiye'nin bir buluşuydu. Ancak Köy Enstitülerini halkçı bir karektere büründüren ve Enstitüleri halkçı ve devrimci aydınlar gözünde yücelten başka bir olgu vardır: Enstitüler, kendileri için biçilen misyonun ilerisine geçmişlerdir. Enstitülerde okuyan köylü çocuklarında sınıf bilinci uyanmıştır. Bunlar, sömürülmekte ve baskı altında

* Öğretmen Dünyası Dergisi, Yazı İşleri Yönetmeni

olduğunun farkına varmışlar ve ulusal üretimden köylünün payını istemeye başlamışlardır. Onları bu düşüncelere götüren, aldıkları hümanist kültür, laik eğitim ve köylü çocuğu olmalarıdır. İlk ikisi, dönemin bütün eğitim kurumlarında da veriliyordu. Köy Enstitülerinin, düzenin dışına çıkmasını sağlayan temel ayırıcı olgu, öğrencilerinin köylü çocuğu olmalarıdır. Bu durum, diğer okullarda neden yalnızca Kemalist ya da milliyetçi öğrenci yetişirken Köy Enstitülerinde halkçı bir kuşak yetiştiğini de açıklar. Enstitülerin marşı olarak bilinen Ziraat Marşı'ndaki

*Sürer eker biçeriz güvenip ötesine
Milletin her kazancı milletin kesesine*

dizelerindeki "milletin kesesi" ibaresi herhalde burjuvazinin kesesini kastediyordu ama Enstitülü öğrencinin bunu avazı çıktığı kadar bağırırken yoksul ve orta köylülüğü düşündüğü bir gerçektir.

Kuşkusuz, Köy Enstitülerinde uygulanan eğitim sisteminde, onun başında bulunan İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç ve çalışma arkadaşlarının da önemli bir payı vardır. Kemalizm, geniş, yorumlara açık bir düşünceler demeti idi ve onun ilkelerinden biri, 1937 anayasasında da yer aldığı gibi *halkçılıktı*. Parti içinde, Kurtuluş Savaşı yıllarında kullanılan *halk devleti ve halk - hükümeti* kavramlarını hayata geçirmek isteyen kadrolar da barınıyordu.

Parti içindeki bu kümelenme, 1946'da, daha açıkça farkediliyor. 1946'da sağ kanat, solcuları tasfiye etti. Milli

Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'e hükümette yer verilmedi. İsmail Hakkı Tonguç görevinden alındı ve Enstitü müdürlerinden çoğu görevlerinden alındı.

Enstitülerin programı değiştirildi ve bu okullar klasik ilköğretmen okullarına dönüştürüldü.

17 Nisan 1940'ta Enstitüler yasası görüşülürken Kazım Karabekir, köyden alınan ve şehir hayatı ile bütünleşmeden köye gönderilecek bu çocuklarda sınıf bilinci oluşacağından kaygılandığını dile getirmişti. Bakan Yücel, partinin 'imtiyazsız sınıfsız kaynaşmış bir kitleyiz' görüşünde olduğunu hatırlatarak onu yatıştırmaya çalışmıştı... 1946'da Enstitüleri sorgulayanların başında Meclis Başkanı Karabekir vardı.

Köy Enstitüleri, bir burjuva iktidarı altında halka doğru gidebilen en ileri eğitim kurumları özelliği kazanmıştır. Türkiye eğitim düzenine büyük bir mirastır. Bu mirastan geleceğin halkçı eğitim düzeninde hakkıyla yararlanılacaktır. Hele bugünkü eğitim düzenine ve daha da kötüsü, 13-17 Mayıs günlerinde toplanacak 15. Milli Eğitim Şurasında eğitime verilmek istenen yeni yöne bakarak Enstitülerden kalan mirasın değerini daha iyi anlamamız gerekir. Bu mirası, parasız, laik, yaygın, iş içinde, karma, öğrenciye okulun yönetiminde sorumluluk veren, Türkiye koşullarına göre ve halkı düşünen bir eğitim olarak nitelendirebiliriz.

Köy Enstitüleri, bugün yeniden açılmaz. Ancak, Enstitülerde uygulanan eğitim ilkelerini anaokulundan üniversiteye kadar bütün eğitim basamaklarında ve kurumlarında uygulayacağımıza kuşku yoktur.

